INSTITUTET MOT MUTOR

MUTBROTT I SVERIGE 2018

IMM:S RÄTTSFALLSSAMLING SEKTOR FÖR SEKTOR

OM INSTITUTET MOT MUTOR

Institutet Mot Mutor (IMM) är en ideell näringslivsorganisation som arbetar för ett hållbart och korruptionsfritt näringsliv och samhälle.

Tyngdpunkten i verksamheten ligger på att informera företag, näringslivets organisationer, myndigheter och massmedier om vad korruption är, hur den tar sig uttryck och hur den kan motverkas.

En grundläggande del i IMM:s arbete är att arbeta med självreglering som ett verktyg för att bekämpa korruption i samhället. IMM förvaltar självregleringen Näringslivskoden. Koden fyller ut och förtydligar straffbestämmelserna om mutbrott samt skapar en säkerhetsmarginal till det olagliga.

IMM:s huvudmän är Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Partnerorganisationer till IMM är Svensk Handel, Läkemedelsindustriföreningen, Bankföreningen och Sveriges Byggindustrier. IMM har därutöver ett antal stödjande medlemmar.

OM RÄTTSFALLSSAMLINGEN

IMM har sedan 2010 löpande samlat in och sammanfattat rättsfall om mutbrott och publicerat dessa på sin hemsida. Sedan 2017 framställer IMM även en årlig rättsfallssamling för att ge en enkel och sammanfattande bild över samtliga svenska mutbrottsdomar.

Rättsfallssamlingen är indelad efter sektorer för att visa hur korruption kan se ut inom specifika sektorer och att underlätta för aktörer i näringslivet att bedöma de risker som kan uppstå.

Rättsfallssamlingen innehåller samlad statistik över bland annat inom vilka sektorer åtal har väckts, hur många domar som rör myndighetsutövning och offentlig upphandling, brottsrubricering och i vilken utsträckning företagsbot har dömts ut. Vid angivande av antal domar och instansfördelning har samtliga domar medräknats, oavsett om det rör sig om samma mål. Till domar räknas också strafföreläggande. I den senare statistiken har uppdelningen istället utgått från antal mål. Angiven statistik är avrundad till närmaste heltal.

Vid angivande av friande dom har hänsyn enbart tagits till mutbrott, även om domen medfört ansvar för annan brottslighet. Detsamma gäller för angivande av om dom vunnit laga kraft eller överklagats.

GÄLLANDE STRAFFBESTÄMMELSER

Bestämmelserna om mutbrott återfinns i brottsbalken 10 kap. 5a-e §§ och innebär i huvudsak följande:

1. En anställd eller en uppdragstagare får inte ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig belöning för utövningen av anställningen eller uppdraget (tagande av muta).

2. Det är inte tillåtet att åt en anställd eller en uppdragstagare lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig belöning för utövningen av anställningen eller uppdraget (givande av muta).

3. Det är inte tillåtet att ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig förmån för att påverka någon som utövar myndighet eller beslutar om offentlig upphandling eller att lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig förmån till någon för att denne ska påverka beslutsfattaren vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling (handel med inflytande).

4. En näringsidkare måste vara försiktig med att lämna pengar eller andra tillgångar till sina ombud, agenter, samarbetspartners eller andra representanter så att medlen inte används till mutor (vårdslös finansiering av mutbrott).

PÅFÖLJDER

Straffet för tagande av muta respektive givande av muta är böter eller fängelse i högst två år. Om brottet bedöms som grovt är straffet fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Straffet för handel med inflytande och vårdslös finansiering av mutbrott är böter eller fängelse i högst två år.

Om det inte är uppenbart oskäligt kan också domstolen förklara utbyte av mutbrott förverkat.

Den som har grovt åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamheten och därvid har gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa, ska meddelas näringsförbud, om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt.

Har mutbrottet begåtts i utövningen av näringsverksamhet kan näringsidkaren åläggas företagsbot. För att domstolen ska döma ut företagsbot krävs det att näringsidkaren inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga mutbrottet eller att brottet har begåtts av en person i ledande ställning eller av en person som har haft ett särskilt kontrollansvar i verksamheten. Detta gäller dock inte om brottsligheten varit riktad mot näringsidkaren.

2018 STATISTIK

ANTAL DOMAR
25 st

INSTANS

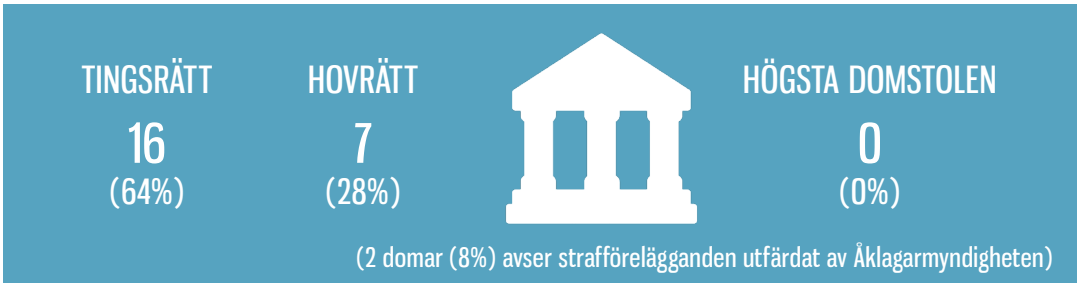

SITUATION
umgänge mellan

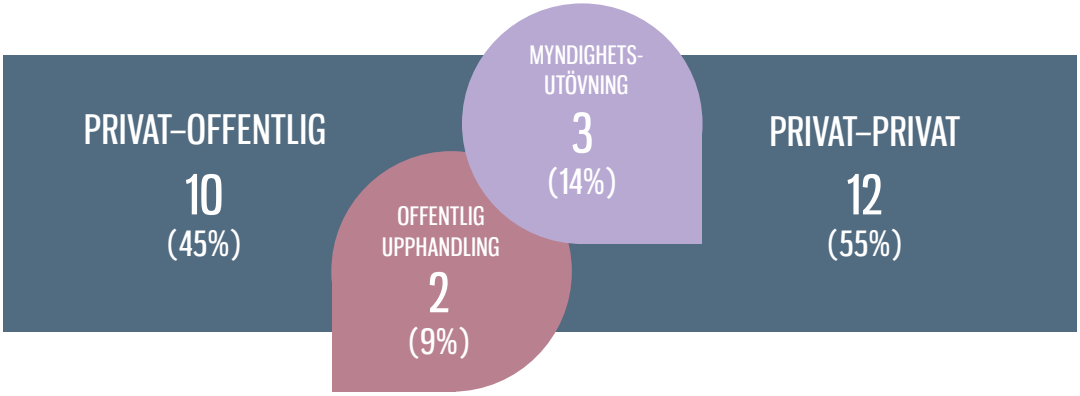

SEKTORER

- 36% BYGG OCH ANLÄGGNING, 8 ST
- 14% SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET, 3 ST
- 9% TRANSPORT OCH FORDON, 2 ST
- 5% VÅRD OCH OMSORG, 1 ST
- 5% HANDEL OCH TJÄNSTER, 1 ST
- 5% ORDNINGSMAKT, 1 ST
- 5% FINANSIELL VERKSAMHET, 1 ST
- 5% HOTELL OCH RESTAURANG, 1 ST
- 5% KULTUR OCH NÖJE, 1 ST
- 5% TILLSTÅNDSGIVNING, 1 ST
- 5% DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION, 1 ST
- 5% AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN, 1 ST

ANTAL ÅTALADE PERSONER (44 st)

DÖMDA
35 st
(80%)

FRIADE
9 st
(20%)

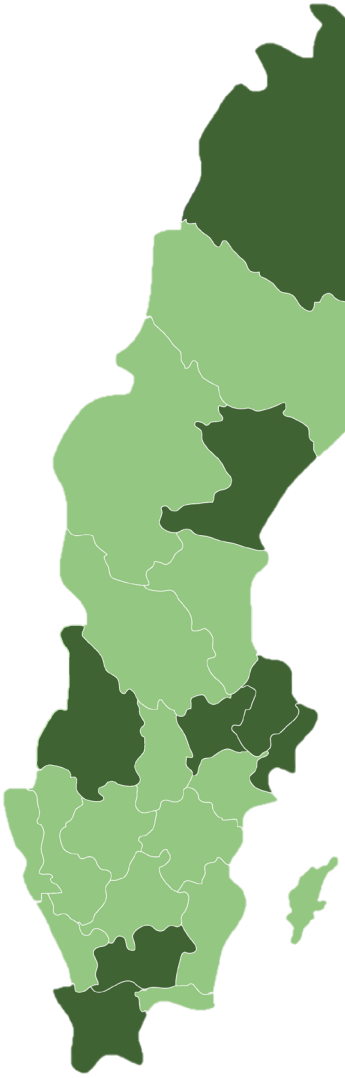

GEOGRAFISK FÖRDELNING

STOCKHOLMS LÄN
10 st 45%

SKÅNE LÄN
5 st 23%

NORRBOTTENS LÄN
2 st 9%

VÄSTERNORRLANDS LÄN
1 st 5%

UPPSALA LÄN
1 st 5%

VÄSTMANLANDS LÄN
1 st 5%

KRONOBERGS LÄN
1 st 5%

VÄRMLANDS LÄN
1 st 5%

PÅFÖLJD

DAGSBÖTER
12 st
(34%)

VILLKORLIG DOM
16 st
(46%)

FÄNGELSE
7 st
(20%)

FÖRETAGSBOT

FÖRETAGSBOT
5 st
(23%)

HÖGSTA BELOPP:
300 000 kr

MEDIANBELOPP:
100 000 kr

BROTTSRUBRICERING

GIVANDE AV MUTA

– 25 st –

varav grovt 4 st

TAGANDE AV MUTA

– 20 st –

varav grovt 6 st

MEDHJÄLP TAGANDE AV MUTA

– 1 st –

HANDEL MED INFLYTANDE

– 0 st –

VÅRDSLÖS FINANSIERING AV MUTBROTT

– 0 st –

DEN TYPISKE MUTBROTTSLINGEN 2018

MAN (83%)

50 ÅR

Givaren av mutan arbetar oftast inom

PRIVAT SEKTOR

Tagaren av mutan arbetar också inom

PRIVAT SEKTOR

DEN VANLIGASTE MUTAN

1. Pengar
2. Nöjesresor
3. Sakgåva/ rabatt 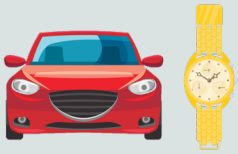
4. Renoveringar

JÄMFÖRELSE 2017–2018

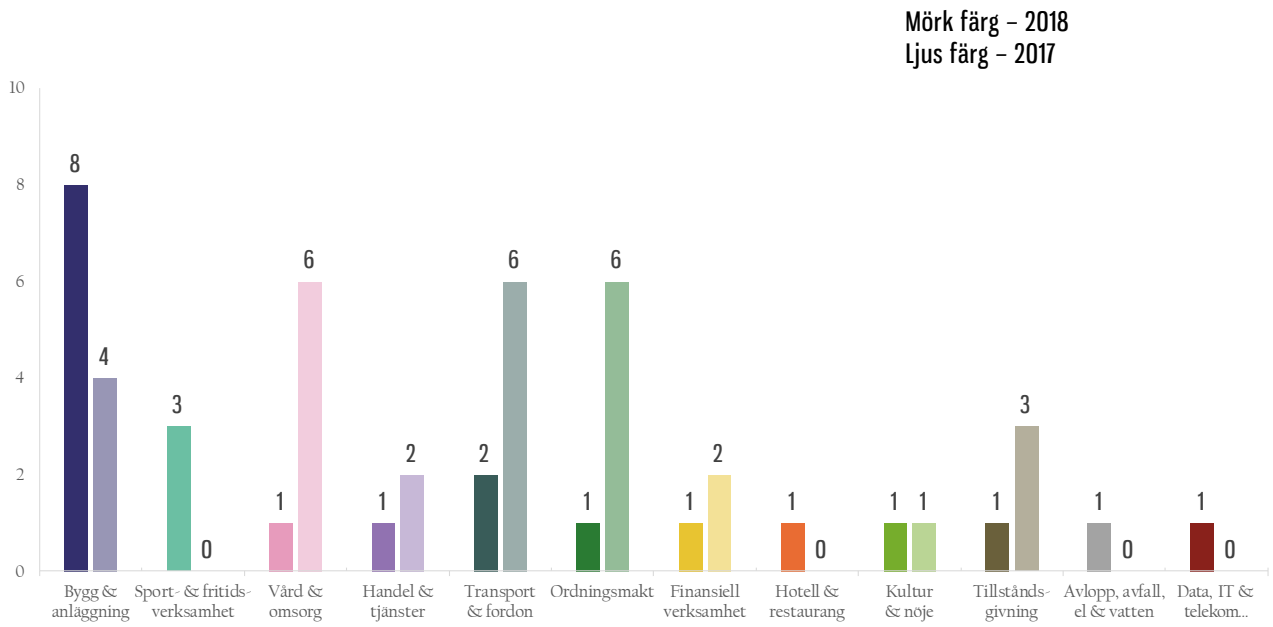

I sektorn bygg och anläggning avgjordes i år dubbelt så många mutbrottsmål som föregående år, och det är också den sektorn som år 2018 har flest mål. I flera andra sektorer, däribland vård och omsorg, ordningsmakt samt transport och fordon gick antalet mål ner. Fyra sektorer i förhållande till år 2017 har tillkommit. Bland dessa sticker sport- och fritidsverksamhet ut med tre mål.

25 st (33 st)

I år meddelades färre domar...

44 st (45 st)

...men trots det åtalades nästan lika många personer...

10 st (5 st)

...och dubbelt så många domar gällde grovt mutbrott.

PRIVAT–PRIVAT

55% (23%)

PRIVAT–OFFENTLIG

45% (77%)

Till skillnad från förra året avsåg de flesta målen i år mutbrott i relationen privat-privat. Förra året involverade däremot en klar majoritet av mutbrotten en person från offentlig sektor.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING
– Årets domar sektor för sektor

BYGG OCH ANLÄGGNING
AVTACKNINGSFALLET 1
BOSTADSRÄTTSFÖRENINGSFALLET 3
ENTREPRENADFALLET 5
KÖPENHAMNSFALLET 7
NEW YORK-FALLET 9
PENSIONSFALLET 11
UNDERPRISFALLET 13
ÖVERFAKTURERINGSFALLET 14

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET
ALLSVENSKANFALLET 15
MATCHFIXNINGSFALLET 16
STUGBOKNINGSFALLET 17

TRANSPORT OCH FORDON
UPPKÖRNINGSFALLET 18
VERKTYGSSKÅPSFALLET 19

VÅRD OCH OMSORG
ÄKTENSKAPSFALLET 21

HANDEL OCH TJÄNSTER
KUNDREGISTERFALLET 23

ORDNINGSMAKT
BREVFALLET 24

FINANSIELL VERKSAMHET
SWISHFALLET 25

HOTELL OCH RESTAURANG
KRÖGARFALLET 26

KULTUR OCH NÖJE
BRANSCHFESTFALLET 27

TILLSTÅNDSGIVNING
REGISTRERINGSFALLET 31

DATA, IT OCH TELEKOMMUNIKATION
SVÄRMORSFALLET 32

AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN
SOPHANTERINGSFALLET 34

BYGG OCH ANLÄGGNING

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

OFFENTLIG UPPHANDLING

ÖVERKLAGAD

FRIANDE DOM

AVTACKNINGSFALLET

Nöjesresa och hockeybiljetter till tidigare anställd

Sundsvalls tingsrätt, dom 2018-11-13 i mål nr B 1648-16

En myndighetsanställd blev av sin tidigare chef medbjuden på en resa till Stockholm med hotellövernattning. Under resan bjöds den myndighetsanställde på en match under hockey-VM och en matchtröja. Resan bokades av en underentreprenör till den tidigare arbetsgivaren, som också följde med på resan. Värdet för resan med aktiviteter uppgick till drygt 8 000 kr.

Myndigheten hade ramavtal med den myndighetsanställdes tidigare bolag och den myndighetsanställde hade inom ramen för sin anställning bland annat till uppgift att lämna faktaunderlag i tekniska frågor till förfrågningsunderlag inför kommande upphandlingar. Den myndighetsanställde hade också kontrollattesterat fakturor från bolaget inom ramen för det pågående ramavtalet.

Sedan händelsen uppmärksammats anmälde personalansvarsnämnden händelsen till åtal. Den myndighetsanställde sade också upp sig från sin anställning.

Åklagaren yrkade ansvar för tagande av muta för den myndighetsanställde och givande av muta för den anställdes tidigare chef och underentreprenören. Avseende företrädaren för underentreprenören yrkade åklagaren i andra hand ansvar för medhjälp till givande av muta eftersom denne bokat resan och evenemangen.

Samtliga tilltalade nekade till brott och invände att tjänstesamband saknades eftersom resan varit en avtackning för den myndighetsanställdes tidigare anställning.

Tingsrätten framhöll i fråga om tjänstesamband att den myndighetsanställde haft viss möjlighet att utöva inflytande på förfrågningsunderlag inför kommande upphandlingar och utbetalningar inom ramen för upphandlade kontrakt. Det fanns därmed ett tjänstesamband.

(AVTACKNINGSFALLET FORTS.)

Tingsrätten konstaterade dock att *det i vissa fall kan handla om dubbla samband om det vid sidan av ett tjänstesamband också finns ett annat samband, till exempel ett vänskapsförhållande. I sådant fall gäller det att göra en bedömning i det konkreta fallet vilket samband som faktiskt – uteslutande eller i allt väsentligt – varit styrande för förmånens lämnande.*

Efter en genomgång av bevisningen konstaterade tingsrätten att de tilltalades påstående om att det varit fråga om en avtackning inte hade motbevisats av åklagaren. Av betydelse var bland annat att det var vanligt förekommande att det statliga bolaget genomförde avtackningar till ett värde om ca 5 000 – 10 000 kr, att resan skett utan hemlighet samt att myndigheten inte hade kunnat hitta några tecken på oegentligheter i utförandet av den myndighetsanställdes arbetsuppgifter. Det var därför inte ställt bakom rimligt tvivel att förmånen lämnats för den myndighetsanställdes utövning av nuvarande tjänst och samtliga friades.

BYGG OCH ANLÄGGNING

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GROVT GIVANDE AV MUTA

GROVT TAGANDE AV MUTA

BOSTADSRÄTTSFÖRENINGSFALLET

Generösa förmåner till ordföranden och styrelseledamot i bostadsrättsförening

Malmö tingsrätt, dom (deldom) 2018-11-19 i mål nr B 7913-17

Ordföranden (Tagare 1) och en styrelseledamot (Tagare 2) i en bostadsrättsförening tog emot förmåner från företrädaren för ett servicebolag (Givare 1) som anlitades av föreningen. Ordföranden fick under ett drygt års tid gratis använda fyra hyrbilar (värde drygt 460 000 kr). Via överföringar till ett bolag som kontrollerades av ordföranden fick ordföranden också totalt drygt 280 000 kr. Styrelseledamoten fick gratis använda två hyrbilar under tre månader (värde drygt 70 000 kr).

Från en verksamhetschef vid ett byggföretag (Givare 2) som också anlitades av föreningen tog ordföranden även emot en kontantöverföring på 25 000 kr, en flygresa och hotellboende värt sammanlagt 4 250 kr samt en klocka värd 115 000 kr.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att ordföranden och styrelseledamoten som uppdragstagare i bostadsrättsföreningen ingår i den personkrets som kan göra sig skyldig till tagande av muta. Något krav på viss personkrets för vilka som kan göra sig skyldiga till givande av muta saknas.

Ordföranden och styrelseledamoten hade båda indirekt möjlighet att utöva inflytande på de upphandlingar som bostadsrättsföreningen genomförde. Servicebolaget och byggföretaget hade båda fakturerat föreningen stora summor för utförda projekt. Även om vare sig ordföranden eller styrelseledamoten ensam kunde upphandla projekt ansåg tingsrätten att tjänstesamband fanns.

Vid otillbörlighetsbedömningen konstaterade tingsrätten först att varje transaktion som objektivt sett är ägnad att påverka mottagarens tjänsteutövning är att betrakta som otillbörlig. *I fall som det förevarande där mottagarna haft indirekt inflytande över bostadsrättens upphandlingar ansågs utrymmet att ta emot förmåner som mycket begränsat.* Avseende de i målet aktuella förmånerna påpekade tingsrätten att vare sig användandet av bilar kostnadsfritt, pengar eller lyxvaror utgör typiska

(BOSTADSRÄTTSFÖRENINGSFALLET FORTS.)

representationskostnader eller förmåner som i övrigt ges inom ramen för sunda affärsrelationer. Det var därmed fråga om mutbrott.

Ordföranden dömdes till fängelse i ett år och tre månader för grovt tagande av muta. Brottsrubriceringen motiverade tingsrätten med att beloppet låg långt över gränsen för grovt brott och att brottsligheten utövats systematiskt och i stor omfattning under flera år. *Ordföranden ansågs ha missbrukat föreningsmedlemmarnas förtroende allvarligt i egenskap av sin centrala roll i bostadsrättsföreningen.* Ordföranden ålades även näringsförbud i fem år med omedelbar verkan samt att betala 870 875 kr som förverkat värde av utbyte av brott.

Styrelseledamoten dömdes till villkorlig dom och 60 dagsböter för tagande av muta av normalgraden, samt att som förverkat värde av utbyte av brott utge 70 497 kr.

Givare 1 dömdes till fängelse i ett år för grovt givande av muta. Vid brottsrubriceringen beaktade tingsrätten mutornas storlek (sammanlagt till ordföranden och styrelseledamoten nästan 800 000 kr) samt att mutorna lämnats under flera års tid.

Givare 2 dömdes till tre månaders fängelse för givande av muta av normalgraden. I påföljdsbedömningen beaktades också att givaren nyligen dömts för andra brott.

BYGG OCH ANLÄGGNING

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

TAGANDE AV MUTA

ENTREPRENADFALLET

Faktureringskarusell vid hotellombyggnation

Svea hovrätt, dom 2018-03-12 i mål nr B 4479-17
Överklagad dom: Stockholms tingsrätt, dom 2017-04-18 i mål nr B 7569-15

En projektledare vid ett hotellföretag var ansvarig för att projektleda ombyggnationer och renoveringar, varvid projektledaren bland annat tecknade avtal och följde upp de beställda arbetena. Vid ombyggnationer hade hotellföretaget anlitat en byggentreprenör. Byggentreprenören mottog sammanlagt 26 miljoner kronor från hotellföretaget för att utföra arbetena. Byggentreprenören hade sedan överfört 4,2 miljoner kronor av de 26 miljonerna till ett annat bolag. Från det bolaget överfördes i sin tur fyra miljoner kronor till ett av projektledaren helägt bolag.

Med anledning av dessa betalningar åtalades projektledaren för grovt bedrägeri och grovt tagande av muta. Projektledaren var också åtalad för grovt bedrägeri och bokföringsbrott för denna och andra händelser.

Tingsrätten ansåg i sin dom den 18 april 2017 att de olika avtalen mellan byggentreprenören, det andra bolaget och projektledarens bolag var en påhittad konstruktion vars egentliga syfte varit att överföra de fyra miljoner kronor som betalats av hotellföretaget till byggentreprenören till projektledarens bolag. Enligt tingsrätten ledde detta dock i sig inte nödvändigtvis till slutsatsen att bedrägeri begåtts riktat mot hotellföretaget. Tingsrätten menade samtidigt att det inte heller kunde uteslutas att bedrägeri förelåg, och då kunde det enligt tingsrätten inte samtidigt föreligga mutbrott. Följaktligen dömdes projektledaren inte för avtalsupplägget.

Hovrätten instämde i tingsrättens bedömning att syftet med avtalen varit att överföra fyra miljoner kronor från hotellföretaget till projektledarens bolag. Till skillnad från tingsrätten fann hovrätten att projektledaren därmed tagit emot en förmån om detta belopp från byggentreprenören.

Hovrätten konstaterade att en förmån ska anses mottagen för utövning av anställningen om givaren och mottagaren har, har haft eller kan antas få kontakt med

(ENTREPRENADFALLET FORTS.)

varandra i tjänsten. Det ska även *finnas en tänkbar koppling mellan förmånen och någon åtgärd som arbetstagaren haft möjlighet att utöva inflytandet över. Det behöver inte styrkas att förmånen syftat till, lett till eller belönat någon konkret åtgärd knuten till givaren.* Hovrätten fann att sådan kontakt förelåg i det aktuella fallet då projektledaren och byggentreprenören haft omfattande kontakter i tjänsten genom att projektledaren anlitat byggentreprenören i tidigare projekt. Överföringen till projektledarens bolag hade heller inte grund i något annat samband mellan parterna än kontakterna i jobbet.

Vid otillbörlighetsbedömningen framhöll hovrätten att för det privata näringslivet är det dominerande skyddsintresset lojalitetsplikten mot huvudmannen som har ett intresse av att den anställde fullgör sina arbetsuppgifter utan ovidkommande hänsyn. Att motta kontanter på ett sätt som innebär en förmögenhetsöverföring är i regel otillbörligt.

Projektledaren dömdes därmed av hovrätten för tagande av muta. På grund av värdet på förmånen samt att oriktig fakturering och bokföring använts i syfte att dölja brotten ansåg hovrätten att brottet skulle bedömas som grovt.

Projektledaren hade i tingsrätten dömts för andra brott och hovrätten fastställde tingsrättens påföljd: fängelse i två år och nio månader, samt näringsförbud i tre år och förpliktelse att betala skadestånd om 3 040 000 kronor till hotellföretaget.

BYGG OCH ANLÄGGNING

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

KÖPENHAMNSFALLET

Faktureringskarusell med osanna fakturor för nöjesresa och pengaöverföringar

Luleå tingsrätt, dom 2018-01-16 i mål nr B 2479-16

En fastighetsansvarig vid ett företag åkte till Köpenhamn tillsammans med två anställda hos företags underentreprenör. Underentreprenörsbolaget betalade för resan, enligt faktura utställd av den fastighetsansvariges barns bolag. Underentreprenörsbolaget betalade också andra fakturor utställda av barnets bolag. Dessa fakturor avsåg enligt fakturatexten grävarbeten och uppgick till totalt 93 125 kr.

Efter en internutredning hos underentreprenören kom det fram att det saknades underlag avseende de grävarbeten som fakturorna skulle avse. De två underentreprenörsanställdas chef visste heller inte om, eller hade godkänt, Köpenhamnsresan.

Den fastighetsansvarige, dennes barn och de två underentreprenörsanställda åtalades alla mot sitt nekande för mutbrott. Resan förklarades av de tilltalade med att den hade genomförts för att reda ut problem som uppstått i affärsförhållandet mellan företagen. Fakturorna avseende grävarbetena hade de tilltalade oklara minnesbilder kring, men den fastighetsansvarige hävdade att hen agerat mellanhand mellan underentreprenören och hens barn.

Tingsrätten underkände de tilltalades förklaring om Köpenhamnsresan och framhöll att om det varit fråga om affärsproblematik av så allvarlig grad att affärsrelationen varit hotad så skulle dessa rimligen varit kända även högre upp i företagens respektive organisationer. *Att chefen för de underentreprenöranställda inte hade känt till några problem och att resan företagits utan att chefen tillfrågats eller underrättats, stred dessutom mot företagets beslutshierarki och utbildningspolicy. Tingsrätten fann att det istället varit fråga om en s.k. bjudresa för rekreation* på initiativ av den fastighetsansvarige och att dennes barn hjälpt till att anordna resan och fakturera för den. Tingsrätten underkände också den fastighetsansvariges förklaring om agerande av mellanhand avseende grävarbetsfakturorna, framförallt med tanke på de moderna kommunikationsmedel som finns. Istället bedömdes betalningen som pengaöverföringar till den fastighetsansvarige, via dennes barn.

(KÖPENHAMNSFALLET FORTS.)

Samtliga tilltalade dömdes för mutbrott. Vid påföljdsbedömningen tog tingsrätten viss hänsyn till att de tilltalade blev av med sina anställningar samt att händelserna skett för flera år sedan. Fastighetschefen ålades att betala tillbaka värdet av Köpenhamnsresan till staten såsom förverkat utbyte av brott.

Domen har vunnit laga kraft i den del som avser de två underentreprenörsanställda.

BYGG OCH ANLÄGGNING

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

NEW YORK-FALLET

Resa till New York för distriktschef med äkta hälft

Luleå tingsrätt, dom 2018-12-12 i mål nr B 901-18

En distriktschef vid ett företag kom överens med en tidigare kollega och sedan underentreprenör till företaget att underentreprenören skulle bekosta en resa till New York värd drygt 24 000 kr för distriktschefen och dennes äkta hälft. Distriktschefen bokade resan, som fakturerades underentreprenören. Underentreprenören upprättade sedan en bluffaktura på drygt 42 000 kr som skickades till företaget och attesterades av distriktschefen. Det belopp som översteg resekostnaden behöll underentreprenören själv enligt överenskommelse med distriktschefen.

I domskälen konstaterade tingsrätten att New York-resan tveklöst utgjort en otillbörlig förmån för distriktschefen. Tingsrätten konstaterade att *det inte krävs att gärningsmannen tar del av en förmån för egen del, utan det räcker att det sker för någon annan exempelvis gärningsmannens familjemedlem.* I otillbörlighetsbedömningen tog domstolen fasta på att det rörde sig om ett betydande belopp, att förmånen varit väsensskild från företagets verksamhet, att förmånen haft det klart uttalade syftet att påverka distriktschefen i dennes tjänsteutövning samt att distriktschefen genom att attestera den falska fakturan agerat djupt illojalt mot sin arbetsgivare. Tingsrätten framhöll här att *ett upplägg som också ger en ekonomisk vinning för givaren inte utesluter mutbrott.* Det hade ingen betydelse att det var distriktschefens företag som i slutändan betalade resan, eftersom detta upplägg inte stod klart när distriktschefen tog emot resan.

I fråga om tjänstesamband förelåg ansåg tingsrätten att redan den omständighet att underentreprenören utförde arbete för distriktschefens företag talade för sådant samband. Distriktschefen kunde vidare utöva inflytande i processer avseende underentreprenören och det spelade då ingen roll vilka arbetsuppgifter distriktschefen normalt hade ansvar för. Det var inte heller av betydelse att distriktschefen och underentreprenören tidigare varit kollegor och i begränsad utsträckning umgåtts privat eftersom förmånen inte uteslutande eller i allt väsentligt grundade sig i deras vänskapsförhållande.

(NEW YORK-FALLET FORTS.)

Distriktschefen och underentreprenören bedömdes sammantaget ha gjort sig skyldiga till tagande respektive givande av muta. Straffvärdet motsvarade enligt tingsrätten en månads fängelse vardera. Mot bakgrund att båda sedan tidigare var ostraffade och levde under ordnade förhållanden bestämdes påföljden till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Åklagaren hade också yrkat att värdet av resan skulle förklaras förverkat. Distriktschefen hade emellertid också genom beslut från Skatteverket beskattats för motsvarande belopp som inkomst av tjänst. Efter att tingsrätten konstaterat att det saknas regler för att hantera denna situation framhöll domstolen att *det faktum att beskattning av beloppet skett inte i sig utgör något hinder mot att förverkande sker* utan att detta får beaktas inom ramen för skälighetsbedömningen. Tingsrätten noterade att Skatteverkets beslut fortfarande kunde omprövas och kom till slutsatsen att ett förverkande inte vore uppenbart oskäligt och biföll förverkandeyrkandet.

BYGG OCH ANLÄGGNING

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GROVT GIVANDE AV MUTA

GROVT TAGANDE AV MUTA

PENSIONSFALLET

USA-resa och bil från leverantör som pensionspresent

Malmö tingsrätt, dom (deldom) 2018-12-06 i mål nr B 8501-16

En arbetsledare vid ett byggbolag fick på bekostnad av ett leverantörsföretag köpa en ny bil värd 419 000 kr. Köpet administrerades via leverantörsföretagets vd, som också på leverantörsföretagets bekostnad betalade en resa till arbetsledaren värd 42 000 kr i pensionspresent.

Arbetsledaren och vd:n åtalades för tagande respektive givande av mutbrott, grovt avseende bilen och av normalgraden avseende resan. Båda nekade till brott och invände dels att det saknades tjänstesamband, dels att det inte varit fråga om otillbörliga förmåner.

I fråga om tjänstesamband konstaterade tingsrätten att det endast krävs att givaren och mottagaren har haft eller kan antas få kontakt med varandra i tjänsten. Det krävs inte att förmånen kan visas stå i samband med någon viss tjänsteåtgärd eller ens en uppgift som det ankommer på förmånstagaren att utföra, utan det räcker att denne har inflytande eller kan påverka beslutsfattandet till förmån för givaren. Om det också finns ett vänskapssamband blir frågan om förmånen huvudsakligen haft samband med tjänste- eller vänskapsförhållandet. Arbetsledaren hade möjlighet att självständigt göra inköp från vd:ns bolag. Även om de vid något tillfälle träffats privat beskrev de båda att deras relation var yrkesmässig. Vd:n sa också att gåvorna till arbetsledaren var för långt och gott samarbete. Tingsrätten konstaterade att när arbetsledaren fick bilen var han anställd vid byggföretaget och tjänstesamband förelåg. Angående resan påpekade tingsrätten att *arbetsledaren fått resan på grund av det tidigare samarbetet och tjänstesamband förelåg därmed, även fast han hade gått i pension.*

Vid otillbörlighetsprövningen framhöll tingsrätten att *betalningen av bilen skedde på arbetsledarens initiativ, att bilen och resan var uteslutande för privat bruk och att transaktionerna inte skedde öppet.* Gåvorna var båda dyra och gick klart utöver vad som följer av vanlig artighet, allmän sedvänja eller accepterad kutym i seriös verk-

(PENSIONSFALLET FORTS.)

samhet. Gåvorna kunde uppfattas som en belöning för arbetsledarens utförande av sina arbetsuppgifter och var därmed otillbörliga.

I fråga om brottet skulle rubriceras som grovt framhöll tingsrätten att gåvorna lämnats i privat sektor samt att det inte var fråga om en systematisk brottslighet eller brottslighet av särskilt farlig art. Det som skulle kunna medföra grovt mutbrott var istället det höga värdet på bilen. Tingsrätten framhöll att det saknas vägledande avgöranden om var värdegränsen går för grovt mutbrott. Eftersom *skyddsintresset när det gäller mutor i privat verksamhet avser intresset av en fri konkurrens på marknaden* ansåg tingsrätten att en jämförelse kan göras med beloppsgränserna vid bedrägeri, förskingring och trolöshet mot huvudman. Vid en sådan jämförelse överstiger värdet av bilen klart gränsen för grovt brott. Resan var däremot under denna gräns.

I fråga om påföljd fastslog tingsrätten att straffvärdet för den aktuella brottsligheten motsvarar sju månaders fängelse för givaren såväl som tagaren, men att det fanns förutsättningar att utdöma villkorlig dom i förening med ett kraftigt bötesstraff för båda.

Arbetsledaren dömdes till villkorlig dom och 120 dagsböter för grovt tagande av muta och tagande av muta, samt att utge 460 996 kr såsom förverkat värde av utbyte av brott. *I förverkandeprövningen framhöll tingsrätten att det är värdet som egendomen har vid tidpunkten för brottet som ska vara styrande.*

Vd:n dömdes till villkorlig dom och 120 dagsböter för grovt givande av muta och givande av muta.

BYGG OCH ANLÄGGNING

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

UNDERPRISFALLET

Rabatterbjudande på bil till kommunal chef

Åklagarmyndigheten, strafföreläggande 2018-07-12 i ärende AM-144478-16-6

En företrädare för ett anläggningsbolag erbjöd en kommunal chef att köpa en personbil till ett pris som understeg marknadsvärdet med 150 000 kr. Erbjudandet utgjorde en otillbörlig förmån för kommunchefens utövande av tjänst och bolaget ålades en företagsbot på 300 000 kr eftersom erbjudandet lämnats av en person i ledande ställning med befogenhet att företräda samt fatta beslut å bolagets vägnar.

LAGA KRAFT

FRIANDE DOM

ÖVERFAKTURERINGSFALLET

Överföring till platschefs privata konto från underentreprenör

Uppsala tingsrätt, dom 2018-10-16 i mål nr B 3736-18

En platschef för ett byggföretag anlitade för byggföretagets räkning en entreprenör. I samband därmed skickade platschefen en faktura om 14 800 kr till entreprenören för, enligt fakturan, utfört arbete av ett annat bolag än byggföretaget. Entreprenören betalade enligt fakturan genom en överföring till platschefens privata bankkonto. När byggföretaget gick igenom faktureringen från entreprenören upptäcktes att entreprenören hade överfakturerat byggföretaget. Byggföretaget avskedade platschefen på grund av det framkomna.

Åklagaren väckte talan mot platschefen och entreprenören för bedrägeri, urkundsförfalskning samt mutbrott. I fråga om mutbrott menade åklagaren att fakturan om 14 800 kr avsåg en privat betalning från entreprenören till platschefen i syfte att få framtida entreprenadkontrakt. Platschefen och entreprenören nekade till brott och platschefen hävdade av relevans för prövningen om mutbrott att fakturan avsåg tjänster som utförts svart.

Den fråga som tingsrätten tog ställning till i fråga om mutbrott var om betalningen om 14 800 kr var en förmån till entreprenören för dennes tjänsteutövning, och därmed en eventuell muta, eller om betalningen istället avsåg utfört svartarbete. Vid denna prövning konstaterades att bevisningen snarare gav stöd för att det var en betalning för svartarbete och frikände de båda från mutbrott. Platschefen och entreprenören dömdes däremot för anstiftan för försök till bedrägeri och urkundsförfalskning respektive försök till bedrägeri.

ÖVERKLAGAD

FRIANDE DOM

ALLSVENSKANFALLET

Diskussioner med fotbollsmålvakt om matchfixning

Stockholms tingsrätt, dom 2018-12-06 i mål nr B 2377-18

Målvakten för ett allsvenskt fotbollslag skulle vid kommande match troligen ersättas av reservmålvakten. Inför matchen kontaktades reservmålvakten av en tidigare lagspelare och ytterligare en person och de tre möttes på en restaurang. Vid mötet diskuterades matchfixning och enligt reservmålvakten blev han erbjuden en stor summa pengar för att bidra till matchfixning vid kommande match. Reservmålvakten meddelade sin tränare, den kommande matchen ställdes in och händelsen polisanmäldes.

Den tidigare lagspelaren och den ytterligare personen åtalades för grovt givande av muta. De två fotbollsklubbar som drabbats av den inställda matchen framförde även skadeståndsanspråk.

Båda tilltalade nekade till brott och hävdade att de aldrig lämnade ett konkret erbjudande om pengar.

Tingsrätten framhöll att *det inte krävs att en muta får avsedd effekt*, i ett sådant här fall en viss utgång i en match. Det hade därför ingen betydelse i sig att matchen ställdes in, även om tingsrätten framhöll att bevisläget för matchfixning kan stärkas om match sker och det går att se avvikelser från förväntat utfall. Det avgörande i målet var om det kunde visas att reservmålvakten hade erbjudits pengar. Här konstaterade tingsrätten att *det krävs att erbjudandet lämnas på ett klart och tydligt sätt samt att det är allvarligt menat. Det är däremot inte straffbart att endast i allmänna ordalag diskutera ett brott.* Den bevisning som fanns i målet gav enligt tingsrätten inte tillräckligt stöd för att reservmålvakten fått ett så konkret erbjudande. Tingsrätten meddelade därför frikännande dom.

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE AV MUTA

MATCHFIXNINGSFALLET

Erbjudande om pengar för riggad fotbollsmatch

Södertälje tingsrätt, dom 2018-09-06 i mål nr B 897-18

Efter en fotbollsmatch som var föremål för vadhållning hos ett spelbolag misstänkte tränaren för ena laget att flera av lagets spelare hade underpresterat och att detta kunde bero på matchfixning. Vid enskilda samtal med spelare i laget förstärktes tränarens misstankar efter uppgifter om att två av lagets spelare hade erbjudit en annan spelare i laget pengar för att ”lägga sig” i matchen. När tränaren därefter anmälde händelsen till Svenska fotbollsförbundet avsatte styrelsen för fotbollslaget tränaren omedelbart.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att det utgör mutbrott att ge eller erbjuda en otillbörlig förmån till den som är deltagare i en tävling som är föremål för allmänt anordnad vadhållning om förmånen ges för deltagarens fullgörande av uppgifter vid tävlingen. *Tingsrätten konstaterade också att det för straffansvar inte krävs att motparten kan straffas för tagande av muta genom att ha tagit emot eller accepterat en otillbörlig förmån.* Att medvetet underprestera utan några förmåner involverade är alltså inte straffbart, en enligt tingsrätten dålig moral.

Frågan i målet var om de åtalade spelarna hade erbjudit eller gett en otillbörlig förmån till en lagkamrat för att denne skulle ”lägga sig”. Tingsrätten fann trots spelarnas nekande att så var fallet, bland annat med hänvisning till bevisning med inspelade samtal mellan spelarna och deras tränare, samt att en utredning från Svenska Spel indikerade matchfixning, bland annat för att den ena spelarens syskon hade satsat pengar på motståndarlaget i den aktuella matchen.

Vid påföljdsbedömningen framhöll tingsrätten att spelarna gjort sig skyldiga till ett allvarligt brott eftersom det är ägnat att minska allmänhetens förtroende för idrottstävlingar/fotbollsmatcher och de spelföretag som tillhandahåller vadslagning på idrottsresultat. Straffvärdet var därför högre än på bötesnivå. Eftersom de båda var ostraffade och lever under välordnade förhållanden blev påföljden villkorlig dom. Tingsrätten tog vidare hänsyn till att spelarna sannolikt skulle komma att stängas av från deltagande i tävling och uppvisning samt utövande av uppdrag inom samtliga idrotter. Det förelåg därför särskilda skäl att frångå huvudregeln om att förena den villkorliga domen med böter.

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET

HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

STUGBOKNINGSFALLET

Stugbokningar åt kund till kommunalt bolag

Norrtälje tingsrätt, dom 2018-02-27 i mål nr B 629–17 + Svea hovrätt, dom 2018-11-28 i mål nr B 3075-18

I samband med kontakter mellan dåvarande vd:n för ett kommunalt bolag och en anställd vid ett idrottsförbund bad den förbundsanställde vd:n att boka vistelser i stugor som ägdes av det kommunala bolaget. Vistelserna skulle vara för den förbundsanställde tillsammans med familj och vänner och inkludera middagar och SPA-behandlingar. Kostnaderna för vistelserna fakturerades inom ramen för det avtal som fanns mellan bolaget och idrottsförbundet. Den förbundsanställde ersatte aldrig idrottsförbundet kostnaderna för vistelserna.

När vd-byte skedde i det kommunala bolaget uppmärksammades bokningarna för den förbundsanställde, vilket ledde till att kommunens chefsjurist gjorde en polisanmälan. Åklagaren väckte talan och yrkade att vd:n skulle dömas för givande av muta och den förbundsanställda för tagande av muta. Enligt åklagaren bestod den otillbörliga förmånen i att den förbundsanställde gratis utnyttjat stugvistelser.

Utredningen gav dock inte stöd för att vd:n skulle ha vetat att den förbundsanställde inte skulle ersätta sin arbetsgivare. Förutsättningar för att döma till mutbrott saknades därför och hovrätten – liksom tingsrätten dessförinnan – frikände vd:n och den förbundsanställde.

TRANSPORT OCH FORDON

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

GIVARE:
DAGSBÖTER
80 st

UPPKÖRNINGSFALLET

Kontanter till trafikinspektör för att godkänna körprov

Malmö tingsrätt, dom 2018-03-12 i mål nr B 10338-17

En person hade kört upp vid 16 tillfällen och misslyckats vid samtliga. När han vid det sjuttonde försöket också blev underkänd tryckte han vid två tillfällen en sedelbunt mot trafikinspektören. Trafikinspektören tog inte emot pengarna utan meddelade istället sin kontorschef. Åtal väcktes och personen dömdes av tingsrätten för givande av muta till 80 dagsböter.

TRANSPORT OCH FORDON

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

OFFENTLIG UPPHANDLING

VERKTYGSSKÅPSFALLET

Beställning av verktygsskåp för privat bruk

Växjö tingsrätt, dom 2018-10-16 i mål nr B 1924-18

En landstingsanställd med ansvar för fordonsverksamheten för ambulanser beställde två verktygsskåp av en av landstingets leverantörer. På begäran av den landstingsanställde levererades det ena skåpet hem till den anställde och det andra till en kollega till den anställde. Kostnaderna för verktygsskåpen betalades av landstinget genom kvittning via ett särskilt konto som administrerades av den landstingsanställde. Den landstingsanställde hade möjlighet att påverka upphandlingsunderlag för upphandlingar där leverantören deltog.

Den landstingsanställde och två företrädare för leverantören (vilka var delägare och styrelseledamöter i leverantörsbolaget) åtalades för tagande respektive givande av muta. Samtliga nekade till brott och menade att avsikten alltid hade varit att verktygsskåpen skulle tillfalla landstinget. Den landstingsanställde åtalades också för trolöshet mot huvudman.

Tingsrätten konstaterade att den bevisning som fanns motsade de tilltalades påstående om att verktygsskåpen var beställda för landstingets räkning. Det var istället fråga om förmåner.

I domskälen framhöll tingsrätten att frågan om en förmån är otillbörlig ska göras genom en bedömning av den aktuella transaktionen i dess helhet. Ett väsentligt skyddsintresse för den offentliga sfären är allmänhetens tilltro till korrekt myndighetsutövning och de offentliga organens integritet. Allmänheten måste kunna förlita sig på att offentliga organ bedriver sin verksamhet med absolut hederlighet och opartiskhet. *Blotta föreställningen att det allmännas verksamhet kan påverkas av mutor kan ha en demoraliserande effekt och rubba förtroendet för den verksamhet man utövar. Förmåner av obetydligt värde anses inte som otillbörliga, eftersom sådana innebär ringa risk för påverkan. Några fasta värdegränser finns dock inte.*

Tingsrätten konstaterade att verktygsskåpen utan tvekan var otillbörliga förmåner

(VERKTYGSSKÅPSFALLET FORTS.)

och framhöll det höga värdet samt att den landstingsanställde var inblandad i upphandlingar där leverantören var inblandad.

Den landstingsanställde dömdes för tagande av muta och de två företrädarna för leverantören för givande av muta. Den landstingsanställde dömdes också för trolöshet mot huvudman för de kvittningar som denne administrerat via det särskilda kontot. Företrädarna hade haft insyn i detta och dömdes också för medhjälp till trolöshet mot huvudman.

Vid påföljdsbedömningen bedömde tingsrätten det samlade straffvärdet för var och en till två månaders fängelse, men att förutsättningar fanns för samtliga att döma till villkorlig dom. På grund av att den landstingsanställde på uppmaning av sin arbetsgivare sagt upp sig från sin anställning samt att leverantörsbolaget skulle uteslutas från framtida offentlig upphandling ansåg tingsrätten att det fanns särskilda skäl att inte förena den villkorliga domen med böter.

Leverantörsbolaget ålades också en företagsbot om 100 000 kr.

VÅRD OCH OMSORG

HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

ÄKTENSKAPSFALLET

Kontanter och testamente till hemtjänstanställda

Attunda tingsrätt, dom 2018-03-06 i mål nr B 10787-17 + Svea hovrätt, dom 2018-05-29 i mål nr B 2444-18

Två hemtjänstanställda var gifta med varandra och ansvarade gemensamt för vården för en vårdtagare. Vårdtagaren kom under tiden att fatta starkt tycke för den ena anställda (Tagare 1) och såg denne som sin käresta. Under en period skedde flera kontantuttag från vårdtagarens konto, totalt till ett belopp om mellan 219 000 – 314 373 kronor, som inte kunde kopplas till några direkta utgifter som vårdtagaren hade. Under samma period skedde flera kontantinsättningar på de hemtjänstanställdas konton. Vårdtagaren upprättade också ett testamente med Tagare 1 som enda förmånstagare, till ett värde motsvarande minst 9 000 000 kr. Tagare 1 följde med en juristbyrå vid upprättandet och tog också emot en kopia av testamentet.

De anställda åtalades för grovt tagande av muta och grovt ocker avseende kontanterna. Med anledning av testamentet åtalades Tagare 1 för grovt tagande av muta och grovt ocker och den andra hemtjänstanställda (Tagare 2) för grovt tagande av muta och försök till grovt ocker. Parterna förnekade samtliga brott.

Tingsrätten konstaterade att de kontanta betalningar som utgjort mutbrott var direkt kopplade till de hemtjänstanställdas anställningar och att värdena av gåvorna var för sig översteg vad som kan anses vara en symbolisk gåva. De anställda menade att de saknat uppsåt genom att inte ha fått tillräcklig information av sin arbetsgivare om rutiner för mottagande av gåvor och förmåner. Ledande befattningshavare som hörts i målet menade att rutiner för att informera anställda fanns och att det var väsentligt att de anställda följer rutinerna. Detta i kombination med hur länge de två varit anställda samt att den ena varit handledare under sin anställning, medförde att tingsrätten konstaterade att villfarelse inte förelegat. Båda dömdes för tagande av muta avseende kontanterna.

Avseende testamentet konstaterade tingsrätten att också detta var en belöning för utfört arbete till Tagare 1. Tagare 1 hade invänt att denne inte tagit testamentet på allvar, något som avfärdades av domstolen eftersom denna inte på fyra månader invänt mot det. Domstolen fann det inte styrkt att Tagare 2 varit delaktig i hand-

(ÄKTENSKAPSFALLET FORTS.)

lingarna som ledde till testamentet och enbart Tagare 1 dömdes för tagande av muta avseende testamentet.

Vid brottsrubriceringen avseende de kontanta överföringarna tog tingsrätten hänsyn till att överföringarna skett systematiskt och successivt under en längre period. *Brottet var också riktat mot en person som varit beroende av det vård- och omsorgsuppdrag som möjliggjorde och utnyttjades för gärningen och det kontanta genomförandet visade på viss förslagenhet. Trots att beloppet ensamt inte medförde att brottet skulle bedömas som grovt, bedömdes gärningen sammantaget som grov.*

Rörande testamentet fann tingsrätten att mutbrottet i denna del för Tagare 1 skulle bedömas som grovt redan med anledning av det höga förmögenhetsvärde som testamenteslöftet innefattade. Vid straffvärderingen betonade tingsrätten särskilt att testamentet upprättats för någon som haft i uppdrag att ansvar för testatorns omsorg. Detta innebar en risk för en obehaglig intressekonflikt mellan omsorgen om testatorn å ena sidan och testamentstagarens vilja att få tillgång till testatorns förmögenhet å den andra sidan.

Tagare 1 dömdes för grovt ocker och ocker, grovt brott samt försök till grovt ocker och grovt tagande av muta till fängelse i två år och sex månader. Tagare 2 dömdes för grovt ocker och ocker, grovt brott samt för grovt tagande av muta till villkorlig dom förenad med 160 dagsböter. De båda dömdes också att solidariskt betala ett skadestånd till vårdtagaren om 216 000 kr.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom i dess helhet.

HANDEL OCH TJÄNSTER

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE AV MUTA

KUNDREGISTERFALLET

Erbjudande om pengar till butikspersonal för tillgång till kundregister

Malmö tingsrätt, dom 2018-11-16 i mål nr B 3100-18

Ett bolag som sålde bland annat mobilabonnemang höll ett event i ett köpcentrum. En återförsäljare för bolaget gick in i en av mobilbutikerna i köpcentret och erbjöd att ”swisha” 4 000 kr till en anställd i butiken för at få tillgång till den anställdes inloggningsuppgifter till butikens system. Via systemet var det bland annat möjligt att få åtkomst till kundregister. Den butiksanställde kontaktade sin chef och händelsen polisanmäldes.

Tingsrätten konstaterade att återförsäljarens erbjudande om en swish-överföring var en otillbörlig förmån som hade erbjudits den butiksanställde för åtkomst till inloggningsuppgifter och därmed butikens system. Återförsäljaren dömdes för givande av muta till 80 dagsböter.

ORDNINGSMAKT

HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

BREVFALLET

5 000 kr till kriminalvårdare för att posta ett brev

Svea hovrätt, dom 2018-02-27 i mål nr B 8032-17
Överklagad dom: Västmanlands tingsrätt, dom 2017-08-21 i mål nr B 3570-16 och B 4202-16

En häktad person erbjöd en kriminalvårdare 5 000 kr för att posta ett brev. Kriminalvårdaren besvarade inte förfrågan och fick samma erbjudande nästkommande dag. Tingsrätten dömde personen för givande av muta, en dom hovrätten fastslog. Målet rörde förutom givande av muta ett flertal andra brott och personen dömdes till livstids fängelse för den samlade brottsligheten.

FINANSIELL VERKSAMHET

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

TAGANDE AV MUTA

SWISHFALLET

Banktjänsteman upprättade mot swishöverföring bankkonto

Svea hovrätt, dom 2018-05-09 i mål nr B 7062-17
Överklagad dom: Stockholms tingsrätt, deldom 2017-06-13 i mål nr B 3367-17

En person hade näringslivsförbud men startade trots detta ett nytt bolag. En bekant till personen som arbetade på en bank och tidigare hade hjälpt till med banktjänster tog fram bankhandlingar till det nystartade bolaget. Dagen innan bankhandlingarna togs fram hade personen ”swishat” 10 000 kr till banktjänstemannens privata konto.

De båda uppgav att pengarna var en kompensation för en misslyckad lägenhetsuthyrning ett och ett halvt år tidigare. Med beaktande av det tidsmässiga sambandet mellan betalningen och utförandet av banktjänsterna fann tingsrätten dock att betalningen måste ha varit avsedd som en otillbörlig förmån till banktjänstemannen för dennes tjänsteutövning. Tingsrätten dömde därmed för givande respektive tagande av muta.

Banktjänstemannen överklagade till hovrätten och anförde att denne vid framtagandet av de aktuella bankhandlingarna hade gjort alla nödvändiga kontroller i det aktuella ärendet och därför handlagt ärendet på vanligt sätt.

Hovrätten framhöll att *tjänstesamband kan vara uppfyllt även om mottagaren inte vidtagit någon konkret åtgärd med anledning av förmånen, så som att till exempel ha avvikit från gängse rutiner vid handläggningen av ett ärende.* Liksom tingsrätten fann hovrätten att banktjänstemannen gjort sig skyldig till tagande av muta.

I påföljdsbedömningen framhöll tingsrätten att även om beloppet om 10 000 kr inte framstod som särskilt högt, var gärningen att se som allvarlig då den öppnade upp för omfattande brottslighet i det aktuella bolaget. Detta borde banktjänstemannen rimligen ha insett. Därför menade tingsrätten att påföljden inte kunde stanna vid ett bötesstraff. Tingsrätten bestämde därför påföljden till villkorlig dom och 50 dagsböter. Banktjänstemannen dömdes också att betala 10 000 kr till staten som förverkat utbyte av brott. Hovrätten fastställde tingsrättens påföljdsbedömning.

HOTELL OCH RESTAURANG

HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

ÖVERKLAGAD

VILLKORLIG DOM + DAGSBÖTER 75 st

KRÖGARFALLET

10 000 kr i kontanter gömda i dokument till hyresförvaltare

Hässleholms tingsrätt, dom 2018-04-19 i mål nr B 349-17 + Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom 2018-11-14 i mål nr B 1532-18

En krögare hyrde en kommunalt ägd lokal för att bedriva restaurangverksamhet. Av olika skäl önskade krögaren överlåta hyresförhållandet till en annan person, vilket krävde godkännande från den kommunala hyresförvaltaren. Efter att krögaren föreslagit en person som hyresförvaltaren inte godkände kom krögaren på ett oanmält besök till hyresförvaltarens kontor. Vid besöket lämnade krögaren över en plastmapp som skulle innehålla förslag på andra lämpliga personer att överta hyreskontraktet. När hyresförvaltaren dagen efteråt öppnade mappen låg där 10 000 kr i kontanter i ett pappersark med ett namn skrivet på pappersarket.

Åklagaren väckte talan för mutbrott. Krögaren nekade och invände att pengarna hamnat i mappen av misstag i samband med att krögarens partner lagt kontanterna i krögarens väska.

Tingsrätten bedömde krögarens förklaring till varför kontanterna låg i mappen som en uppenbar efterhandskonstruktion. Enligt tingsrätten förstärktes denna uppfattning av att mappen överlämnats vid ett icke avtalat besök och att mappen även innehållit handlingar som saknat värde för hyresprocessen. Tingsrätten fann det därför ställt bortom rimligt tvivel att krögaren gjort sig skyldig till mutbrott. Krögaren dömdes till villkorlig dom och 75 dagsböter. Kontanterna förklarades också förverkade.

Hovrätten fastställde tingsrättens domskäl.

BRANSCHFESTFALLET

Fashionabla jul- och vårfester för myndighetsföreträdare inom kulturbranschen

Svea hovrätt, dom 2018-10-05 i mål nr B 377-18
Överklagad dom: Stockholms tingsrätt, dom 2017-12-04 i mål nr B 12471-15

Två intresseorganisationer inom musikbranschen anordnade årligen tillställningar (jul- och vårfester) till vilka de bjöd in myndighetsföreträdare, politiker, representanter från andra bransch- och intresseorganisationer, musikutövare och journalister. Under tillställningarna serverades det mat och dryck, framfördes musikframträdanden och delades ut priser och stipendier.

Bland de inbjudna fanns fem företrädare från tre statliga myndigheter. Gemensamt för dessa myndigheter var att de hade till syfte att främja de kulturpolitiska målen och samverkan inom kultursektorn. Myndigheterna delade även ut bidrag till musiker och kulturprojekt.

Två företrädare från organisationerna och de fem myndighetsföreträdarna åtalades för givande respektive tagande av muta för att ha bjudit in till respektive närvarat vid tillställningarna.

Tingsrätten friade samtliga tilltalade i målet. Åklagaren överklagade domen såvitt avsåg företrädarna för organisationerna och tre av myndighetsföreträdarna.

Hovrätten anslöt sig i sin prövning till tingsrättens bedömning *att* myndighetsföreträdarna omfattades av den personkrets som kan dömas till mutbrott, *att* tillställningarna utgör förmåner samt *att* det förelåg ett tjänstesamband.

Den fråga som hovrätten därefter prövade var om förmånerna, i motsats till tingsrättens bedömning, skulle ses som otillbörliga.

Vid denna bedömning konstaterade hovrätten inledningsvis att utgångspunkten för otillbörlighetsbedömningen är det skyddsintresse som mutbrottsregleringen avser att skydda och att detta skyddsintresse varierar beroende på den ställning mottagaren har och vilka uppgifter denne utför. Hovrätten framhöll vidare att inom den offentliga sfären är allmänhetens tilltro till korrekt myndighetsutövning och de

(BRANSCHFESTFALLET FORTS.)

offentliga organens integritet ett skyddsintresse. Detta skyddsintresse kräver att allmänheten måste kunna lita på att offentliga organ bedriver sin verksamhet med absolut hederlighet och opartiskhet. *Vid myndighetsutövning och närbesläktad verksamhet, såsom offentlig upphandling, kan redan förmåner av helt obetydligt värde uppfylla kraven på otillbörlighet.*

Hovrätten konstaterade därefter att myndighetsföreträdarna alla var höga chefer inom sina respektive myndigheter och som sådana haft inflytande att påverka bidragsbeslut som kunde beröra organisationerna, liksom organisationernas medlemmar. Denna bidragstilldelning utgjorde enligt hovrättens bedömning myndighets utövning. Dessa omständigheter medförde att särskilt höga krav på integritetsskydd gör sig gällande avseende myndighetsföreträdarna.

I fråga om förmånernas värde konstaterade hovrätten att tillställningarna innefattat trerättersmiddagar med dryck (fördrink och vin/öl till maten) samt musikunderhållning, anföranden och stipendieutdelningar. *Värdet ska bestämmas utifrån vad förmånen är värd för mottagaren, i allmänhet värdet i den allmänna handeln.* Då det i ett fall som detta inte finns en direkt vara eller tjänst att jämföra med gjorde hovrätten en uppskattning utifrån vad en bättre trerättersmiddag med dryck, fördrink och högklassisk musikunderhållning på en restaurang skulle kosta och landade på ett uppskattat belopp om 1 000 kr per middagsgäst. *Hovrätten fäste ingen vikt vid invändningar från myndighetsföreträdarna om att de drack lite eller ingen alkohol och framförallt har uppfattat deltagandet som en plikt och inte ett nöje.*

Hovrätten konstaterade därefter att värdet överstiger vad som kan anses vara normal representation, delvis utefter Skatteverkets anvisningar om avdragsgilla representationskostnader. Vidare konstaterade hovrätten att tillställningarna, med dess innehåll och upplägg, inte kunde anses utgöra ett naturligt och nyttigt led i myndighetsföreträdarnas tjänsteutövning.

Sammantaget konstaterade hovrätten att det fanns ett mycket begränsat utrymme

för myndighetsföreträdarna att ta emot förmåner. En av myndighetsföreträdarna hade vid något tillfälle tagit med en familjemedlem, något hovrätten konstaterade är uteslutet. *Enligt hovrätten utgjorde tillställningarna även i övrigt otillbörliga förmåner, såsom ett angrepp på den integritet som kringgärdar myndighetsföreträdarnas tjänsteroller.*

Myndighetsföreträdarna respektive företrädarna för organisationerna dömdes därmed för mutbrott.

Vid påföljdsbedömningen ansåg hovrätten att påföljden för samtliga låg i nedre delen av straffskalan. Hovrätten beaktade särskilt att alla i varierande grad drabbats hårt av rättsprocessen såväl yrkesmässigt som personligt. Samtliga dömdes till 30 dagsböter vardera.

Även organisationerna dömdes att betala företagsbot, både eftersom organisationerna inte gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottsligheten och för att de dömda företrädarna haft särskilt ansvar för tillsyn och kontroll. Bötesbeloppen bestämdes till 75 000 kr respektive 100 000 kr.

Mot bakgrund av att rättsprocessen drabbat de dömda hårt, yrkesmässigt och personligt, beslutade hovrätten att ingen återbetalning av statens kostnader i målet för försvarare skulle ske.

Skiljaktig mening

Två ledamöter var skiljaktiga. Liksom majoriteten ansåg de att myndighetsföreträdarna haft inflytande över myndighetsutövning, men konstaterade att detta inflytande var indirekt. I förhållande till organisationerna hade företrädarna varken självständiga ekonomiska relationer eller möjlighet att på egen hand besluta i bidragsärenden. Detta skulle enligt de skiljaktiga påverka otillbörlighetsbedömningen på så sätt att inte varje förmån ska anses otillbörlig oavsett i vilket sammanhang den tagits emot.

(BRANSCHFESTFALLET FORTS.)

De skiljaktiga motsatte sig inte myndighetsföreträdarnas invändning om att det utgjort ett led i deras tjänsteutövning att representera sina respektive myndigheter. Därmed kunde, ur myndighetsföreträdarnas perspektiv, tillställningarna inte vara av ren nöjes- eller underhållningskaraktärer. Redan av detta skäl kan det ifrågasättas om tillställningarna utgjort förmåner. Under alla omständigheter menade de skiljaktiga att i materiellt hänseende hade myndighetsföreträdarna enbart tillgodogjort sig mat och dryck, inte underhållning, och att värdet därmed understigit ett tresiffrigt belopp och utgjort ett måttligt värde – om än inte automatiskt straffritt.

Vidare konstaterade de skiljaktiga att tillställningarna präglats av öppenhet med en bred närvaro av företrädare, vilket i någon mån motverkar eventuella förtroendeskador. Mot bakgrund av myndigheternas uppdrag att samverka med andra aktörer konstaterade de skiljaktiga också att det varit berättigat för myndighetsföreträdarna att delta och att tillställningarna utgjort ett naturligt och nyttigt inslag i deras tjänsteutövning.

Allt sammantaget ansåg de skiljaktiga att mutbrott inte förelåg.

TILLSTÅNDSGIVNING

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

REGISTRERINGSFALLET

Pengaerbjudande till handläggare för registrering utan underlag

Åklagarmyndigheten, strafföreläggande 2018-01-08 i ärende AM-123741-17

En person erbjöd pengar till en handläggare vid en myndighet för att handläggaren skulle göra en registrering utan underlag. Åklagarmyndigheten beslutade om strafföreläggande och bestämde påföljden till 50 dagsböter.

DATA, IT OCH TELEKOMMUNIKATION

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GROVT TAGANDE AV MUTA

SVÄRMORSFALLET

Förmånsregn till chef vid bolag

Svea hovrätt, dom 2018-04-17 i mål nr B 10966–16
Överklagad dom: Stockholms tingsrätt, dom 2016-11-16 i mål nr B 12511–14

En kvalitetschef vid ett bolag samarbetade med en företrädare för en leverantör för att få ut pengar ur bolaget. Tillsammans upprättade de närmre 70 osanna fakturor som totalt uppgick till ett värde om åtminstone 11 829 520 kr och som kvalitetschefen attesterade. Kvalitetschefen mottog även förmåner från leverantören i form av renoveringar av sitt eget respektive sin svärmors hus, banköverföringar samt en leasad bil.

Tingsrätten dömde kvalitetschefen för trolöshet mot huvudman och grovt tagande av muta till fängelse tre år, samt att solidariskt med leverantörsföreträdaren betala skadestånd till bolaget och återbetala värdet av mottagna förmåner som förverkat utbyte av brott. Leverantörsföreträdaren dömdes för medhjälp till trolöshet mot huvudman samt grovt givande av muta till fängelse tre år och att solidariskt med kvalitetschefen betala skadestånd till bolaget. Företrädaren ålades också fem års näringsförbud.

Kvalitetschefen överklagade till hovrätten.

Hovrätten, liksom tingsrätten, kom fram till att kvalitetschefen fått förmånerna på grund av sin tjänst och att dessa var otillbörliga. Hovrätten gjorde dock en annan värdeberäkning av renoveringarna på grund av att åklagaren inte styrkt vissa i målet åberopade fakturor. Hovrätten bedömde det sammanlagda värdet av förmånerna till 1 322 893 kr.

Hovrätten påpekade i fråga om påföljdsbedömningen att det är brottslighetens allvar som har störst betydelse. Vidare konstaterade hovrätten att det saknas vägledande praxis för påföljdsbedömningen och särskilt straffvärdebedömningen vid brottslighet av det slag som var uppe till prövning. Tidigare domar där ledande företrädare tillgodogjort sig stora summor ansågs inte direkt jämförbara eftersom den skada som åsamkats organisation i de fallen varit mycket kännbar och/eller avsett extremt höga belopp.

Straffvärdet sett enbart till den skada som kvalitetschefens bolag åsamkats uppgick enligt hovrätten till tre års fängelse. *Det fanns dock andra försvårande omständigheter. Även om kvalitetschefen inte haft ledande ställning hade denne missbrukat ett betydande förtroende och anseende.* Kvalitetschefen hade vidare ekonomisk vinning av brottsligheten och hade avsikt att begå brotten som varit planerade och hade pågått under relativt lång tid. Det sammanlagda straffvärdet uppgick därför till fyra års fängelse. Mot bakgrund av den långa tid som förflutit sedan brottsligheten, att kvalitetschefen förlorat sin anställning och skulle få svårigheter att hitta nytt liknande arbete bestämdes straffet ändå till tre år.

Kvalitetschefen dömdes också att återbetala till staten värdet av de mottagna förmånerna, 1 322 893 kr, som förverkat utbyte av brott.

AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

TAGANDE AV MUTA

SOPHANTERINGSFALLET

Krav på betalning för sophämtning

Stockholms tingsrätt, dom 2018-09-26 i mål nr B 8055-18

Efter att en caféägare blivit krävd på kontant betalning om sammanlagt 4 000 kr av två renhållningsarbetare för sophämtning kontaktade caféägaren kommunen. På initiativ från det bolag där renhållningsarbetarna arbetade spelade caféägaren in kommande sophämtningstillfälle. Av inspelningen framgick dels att renhållningsarbetarna utförde sophämtning utanför arbetssystemet, dels att de krävde betalning för detta.

Renhållningsarbetarna nekade till att ha tagit emot pengar, men tingsrätten ansåg gärningsbeskrivningen styrkt med hänvisning till inspelningen och trovärdiga vittnesförhör. Tingsrätten konstaterade att betalningarna till renhållningsarbetarna utgjorde förmåner kopplade till utförandet av deras anställning. Förmånerna ansågs otillbörliga på grund av pliktstridighet och illojalitet gentemot renhållningsarbetarnas arbetsgivare.

Vid påföljdsbedömningen framhöll tingsrätten att de mottagna betalningarna inte varit särskilt höga, att det förflutit lång tid sedan brotten begicks samt att renhållningsarbetarna förlorat sina anställningar. Påföljden bestämdes därför till ett lågt bötesstraff om 30 dagsböter. Renhållningsarbetarna ålades också att betala 2 000 kr vardera till staten som förverkat utbyte av brott.

FRÅGOR OCH BESTÄLLNING AV MATERIAL

För mer information om IMM:s skrifter och material,
besök www.institutetmotmutor.se.

Om du vill veta mer om IMM:s arbete eller är intresserad av att
bli stödjande medlem kan du vända dig till vårt kansli.

INSTITUTET MOT MUTOR

IMM:s kansli finns hos Stockholms Handelskammare.
Kontaktperson: Natali Phalén, Generalsekreterare
Adress: Box 16050, 103 21 Stockholm
Tel: 08-555 100 45
E-post: info@institutetmotmutor.se
Webb: www.institutetmotmutor.se